ކުޑަކުދިންނަށްޓަކައި

# ރަމަޟާން މަހާ

## ބެހޭ ބައެއް މަޢުލޫމާތު

## (ސުވާލައި ޖަވާބު)

ލިޔުއްވީ: އައްޝައިޚް އަޙްމަދު ބުން މުބާރަކް އަލްމަޢްރޫޙީ حفظه الله

ތަރުޖަމާ ކުރީ: ޙަލިއްޔު މުޙައްމަދު غفر الله له ولوالديه ولجميع المسلمين

## الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله

## وعلى صحبه ومن والاه أما بعد:

ތިރީގައި މިވަނީ ޢަޤީދާގެ މާތްކަމާއި، ބުނުއްކަމާއި، ސުންނަތްތެރިކަން ކުރެވޭކަން، ކުޑަކުދިންނަށް ކިޔައިދިނުމަށްޓަކައި ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާ ސުވާލުތަކާއި އޭގެ ޖަވާބު ތަކެވެ. މި މަސައްކަތަކީ الله ﷻ ގެ މަދަދާއެކު ވަރަށް ފަސޭހަ ގޮތަކަށް އިސްލާމީ ކަމާއި ކުރިޔަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް ހަމައެކަނި ގެއްލައި، ތަރުބިއްޔަތު ގެންގުޅުމަށް މަގުބަލައި، އަދި މުސްލިމް ކުޑަކުދިންނަށް މަންފާކުރުވުން މަސައްކަތް ކުރެވޭ الله ﷻ މި މަސައްކަތް ޤަބޫލުކުރައްވާށި!

**ފުރަތަމަ ސުވާލު:** މުސްލިމުން ރޯދަމަހަށް އިންތިޒާރުކުރަން، ރޯދަމަހަކީ އަހަރުން އުފާވާން، އެ މަހަކީ ރޯދަ ހިފާ ޚާއްޞަ ކަމުންތޯ؟

**ޖަވާބު:** ސަބަބަކީ އެ މަހަކީ މާތްވެގެންވާ މަހެއްކަމުގައި މަދުސްތަކުން ވާތީއެވެ. އަދި އެ މަހަކީ ރޯދަ ހިފުމަކީ އިސްލާމްދީނުގެ ރުކުންތަކުގެ ތެރެއިން ހިމެނޭ ރުކުނެއް ކަމުގައި ވާތީއެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ މި ބަސްފުޅު ހިބާރަން އަޅު އިވިދަރި ނުވާ ކޮބައިތޯ؟ ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރައްވާފައިވެއެވެ. (( **بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ شَهَادَةِ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ** ))

މާނައަކީ: "އިސްލާމްދީން ބިނާވެގެންވަނީ 5 ކަމެއްގެ މައްޗަށެވެ. އެއީ الله ފިޔަވައި ޙައްޤުވެރި އަޅުކަން ކުރާ އެއްވެސް އިލާހަކު ނުވާކަމާއި، މުޙައްމަދު ﷺ އަކީ الله ގެ ރަސޫލާ ކަމަށް ހެކިވުމާއި، ނަމާދު ޤާއިމް ކުރުމާއި، ޒަކާތް ދިނުމާއި، ޙައްޖު ކުރުމާއި، ރަމަޟާން މަހު ރޯދަ ހިފުމެވެ."

**ދެވަނަ ސުވާލު:** އަހަރެމެންގެ ރައްބު ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި، ނުވަތަ އަހަރެމެންގެ ނަބިއްޔާ ﷺ އެ ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ސުންނަތުގައި މި މަހުގެ މާތްކަމާ މަތިވެރިކަމާ ބެހޭގޮތުން ޒިކުރު ކޮށްދެއްވާފައި ތޯ [illegible]؟

**ޖަވާބު:** އާދެއެވެ! الله ﷻ ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ كُتِبَ عَلَيۡكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبۡلِكُمۡ لَعَلَّكُمۡ تَتَّقُونَ ١٨٣﴾ البقرة: ١٨٣ މާނަ: "އޭ އީމާންވެއްޖެ މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުންގެ ކުރީގެ މީހުންގެ މައްޗަށް ފަރުޟު ކުރެއްވުނު ފަދައިން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށްވެސް ރޯދަ ފަރުޟު ކުރެއްވީއެވެ. (އެއީ) ތިޔަބައިމީހުން ތަޤްވާވެރި ވުމަށްޓަކައެވެ."

ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. (( **مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ** )) މާނަ: "އީމާންތެރިކަމާއި، ޘަވާބައާއި ހޯދަމުން އެކު ބަދަލު، ރަމަޟާންމަހުގައި ރޯދަ ހިފައިފި މީހާގެ ކުރިން ހިނގައިދިޔަ ފާފަތައް ފުއްސަވާ ދެއްވެއެވެ!"

އަދިވެސް ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘްކުރައްވާފައިވެއެވެ. (( **جَاءَكُمْ شَهْرُ رَمَضَانُ، شَهْرٌ مُبَارَكٌ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ فِيهِ تُفْتَحُ أَبْوَابُ الجَنَّةِ، وَتُغْلَقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَحِيمِ، وَتُغَلُّ فِيهِ الشَّيَاطِينِ، وَفِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَ خَيْرَهَا فَقَدْ حُرِم** )) މާނަ: " ތިޔަބައިމީހުންގެ ގާތަށް ރަމަޟާން މަސް އަތުވެއްޖެއެވެ! އެއީ ބަރަކާތްތެރި

މައްސަރެކެވެ. އެމަހުގައި ރޯދަހިފުން ތިޔަބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ﷲ ފަރުޟު ކުރައްވައިފިއެވެ. އެ މައްސަރުގައި ސުވަރުގޭގެ ދޮރުތައް ހުޅުވެއެވެ. އަދި ނަރަކައިގެ ދޮރުތައް ބަންދު ކުރެވެއެވެ. އަދި ޝައިޠާނުންތައް ކަސްތޮޅު އަޅުވައެވެ. އަދި 1000 (އެއްހާސް) މައްސަރަށްވުރެ ހެޔޮކަން ބޮޑުވެގެންވާ ރޭއެއް އެ މައްސަރުގައި ވެއެވެ. އެ ރޭގެ ހެޔޮކަމުން މަހުރޫމު ވެއްޖެމީހާ ހަމަކަށަވަރުން މަހުރޫމުވެއްޖެއެވެ."

**ތިންވަނަ ސުވާލު:** ރަމަޟާން މަހު ރޯދަ ހިފުމަކީ ކޮންމެ މީހެއްގެ މައްޗަށްވެސް ވާޖިބު ކަމެއް ހެއްޔެވެ؟

**ޖަވާބު:** ރަމަޟާން މަހު ރޯދަ ހިފުމަކީ، ބުއްދި ސަލާމަތުން ހުރި، ބާލިޣު ވެފައިވާ، މުޤީމު، އަދި (އެ ރޯދަ ހިފުމަށް) ކުޅަދާނަކަން ލިބިގެންވާ ކޮންމެ މުސްލިމެއްގެ މައްޗަށް ވާޖިބުވެގެންވާ ކަމެކެވެ. މިގެ ތޮރާގައި ބަހައިޟު އަދި ނިފާސް ކަމުން ފަރިވާ ޖެހިދާ ބާރުމުގައިވާ އަންހެނާ ވެސް ހިމެނެއެވެ.

**ހަތަރުވަނަ ސުވާލު:** މިގެ މާނައަކީ ކުޑަކުދިންނަށް ރަމަޟާން މަހުގެ ރޯދަ ވާޖިބު ނުވާ ހެއްޔެވެ؟

**ޖަވާބު:** ބާލިޣު ނުވާ ކުޑަކުއްޖެއްގެ މައްޗަށް ރޯދަ ހިފުމަކީ ވާޖިބެއް ނޫނެވެ. އެހެނަސް، ރޯދަ ހިފުމަށް ކުޅަދާނަވެގެންވާ ކުޑަކުއްޖާއަށް ރޯދަ ހިފުން ވެއެވެ. އެއީ އެކުދިން އެކަމަށް އާދަ ކުރުވުމަށްޓަކައެވެ.

**ފަސްވަނަ ސުވާލު:** "މުޤީމު" އަކީ "ކުޑަދަތުރަކަށް ދިޔަވެސްނުވާ" އާ ބުނުމުން އާދޭ މާނައަކީ ކޮބައިހެއްޔެވެ؟

**ޖަވާބު:** "މުޤީމު"[1] އަކީ "މުސާފިރު" ގެ އިދިކޮޅެވެ. މުސާފިރަކީ ދަތުރުވެރިޔާއެވެ. ވުމުން، މުޤީމު އަކީ ދަތުރުވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި ނުވާ މީހާއެވެ. "ކުޑަދަތުރަކަށް ދިޔަވެސްނުވާ" މީހާއަކީ "ނުކުމެނުގޮސް" ނުވަތަ "ކުޑަދަތުރަކަށް ދިޔަވެސް ނުވާ" މީހާގެ އިދިކޮޅެވެ. ކުޑަދަތުރަކަށް ދިޔަވެސް ނުވާ މީހުންގެ މިސާލަކީ ބައްޕައާ ބެހިލައިވާ މީހާއެވެ. އެހެންކަމުން، ބައްޕައާ ބެރި، ނުވަތަ އަސްދަރުވަސް ގޮތުން ދަތުރުކުރަން ކުޑަދަތުރުވެސް ނުވާ މީހާއި، ދަތުރުވެރިޔާގެ މައްސަލަ ދުރާލާ ހުޅުވާލެވިގެން ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް، ރަމަޟާން މަސް ނިމުމުން، އެމީހަ މީހުން ދާއިރާތަކަށް ދަތުރުކުރަން ފެށުމަށް ޖާނަތްތަކެވެ.

**ހަވަނަ ސުވާލު:** އިސްލާމް ދީނަ ސުވާލުން އަޅުކަންކުރާ ދީނެއް ދަތުރުވެރިޔާއާ ޖެހިފަސޭހަކަމާއި ރަމަޟާނުގެ ދީނުގެ ކަމުގައި ދަތުރު ކުރުވޭ ހެއްޔެވެ؟

**ޖަވާބު:** އާއެކޭވެ! ރޯދަ ހިފުމަށް الله އަށެވެ! މިކަމަށްޓަކައި ތެދުވެރިގެ އާދަމްޓަކާ ލުއިފަސޭހަ الله ﷻ ވަނީ ކުރިމަތިކުރައްވާފައެވެ. ﴿يُرِيدُ ٱللَّهُ بِكُمُ ٱلْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ ٱلْعُسْرَ﴾ البقرة: ١٨٥ މާނަ: "الله ތިޔަބައިމީހުންނަށް ލުއިފަސޭހަކަން އިރާދަކުރައްވައެވެ! އަދި ދަތި އުނދަގޫ ކަމެއް އެދިވަޑައި ތިޔަބައިމީހުންނަށް އިރާދަކުރައްވާ ނުކުރައްވައެވެ!"

[1] "މުޤީމު" މި ކަލިމައިގެ މާނައަކީ "ތިބެއްގައި ހުރިހާ ދެމެން ހުންނަ" މީހާއެވެ.

**ހަތްވަނަ ސުވާލު:** ރޯދައަށް ހުރުމަކީ ކޮބައި ކަމެއްތޯ؟

**ޖަވާބު:** ރޯދައަކީ، ފަޖުރުގެ އަލިކަން ފާޅުވުމުން އިރު އޮއްސެންދެން، ﷲ އަށް އަޅުކަން ކުރުމުގެ ނިޔަތުގައި، ކެއުމާއި ބުއިމާއި އަދި ޖިމާޢުވުމާއި ރޯދަ ގެއްލޭ އެހެނިހެން ކަންތައްތަކުން ދުރުވެ ހުރުމެވެ.

**އަށްވަނަ ސުވާލު:** ރަމަޟާން މަހުގެ ދުވާލުގެ ވަގުތުތަކުގައި ހަނދާންނެތިގެން ކައިބޮއި ނަމަ ވާނީ ކިހިނެއްތޯ؟

**ޖަވާބު:** އޭގެ ރޯދަ ސަލާމަތް ވާނެއެވެ. އެހެނީ ހަނދާން ނެތުމަކީ ނުވަތަ ބޮއިލުމަކީ އެއްކަލަ ﷲ ﷻ އެކަލާނގެ ދެއްވި ކާއެއްޗެއް ބުއިމެކެވެ. ނަމަވެސް، ގަސްދުގައި ކައިބޮއި ނަމަ އެމީހެއްގެ ރޯދަ ބާޠިލުވާނެއެވެ.

**ނުވަވަނަ ސުވާލު:** ރޯދައިގެ ސުންނަތްތަކަކީ ކޮބައި ކަމެއްތޯ؟

**ޖަވާބު:** ރޯދައިގެ ސުންނަތްތަކަކީ ހާރުކެއުން ފަސްކުރުމާއި ރޯދަ ހުޅުވުން އަވަސް ކުރުމެވެ. އަދި ހުޅުވާ ކާއުމުގައި **تمر** (މާނައީ: ހިކި ކަދުރު) ބޭނުން ކުރުމާއި، ނޫނީ ވީއްލުމުގައި **رُطَب** (މާނައީ: ތާޒާ ކަދުރު) ބޭނުން ކުރުމެވެ.

**ފުރަތަމަ ސުވާލު:** ރޯދަވެރިޔާ ގެންގުޅެންޖެހޭ ވަކި އަދަބުތަކެއް ވޭ ހެއްޔެވެ؟

**ޖަވާބު:** އާއެކެވެ! އަދަބުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ މުހިއްމު ހިފެހެއްޓެންޖެހޭ އަދަބަކީ ސިއްރުގައި ފާޅުގައި الله ﷻ އަށް ތަޤުވާވެރި ވުމެވެ. އެއަށްފަހު ޤުރުއާން ކިޔުވުމަށް ގަދައަޅައި މަސައްކަތް ކުރުމާއި، އެއާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލު ކުރުމެވެ. އަދި ދިވާގެ ދު ޢާއި ދުޢާގެ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ވަގުތުގެ ގިނަ ބައި ހޭދަކުރުމެވެ.

**ދެވަނަ ސުވާލު:** ރަމަޟާން މަހުގައި ރޭ އަޅުކަން ކުރުމުގެ މާތް ކަމަކީ ކޮބައި ހެއްޔެވެ؟

**ޖަވާބު:** ރަމަޟާން މަހުގައި ރޭ އަޅުކަން ކުރުމަކީ މާތްކަން ބޮޑުވެގެންވާ ކަމެކެވެ. އެއީ ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވެއެވެ. (( **مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ** )) މާނަ: " އީމާންތެރިކަމާއި، ޘަވާބަށްއެދި ރޭގައި ދަމަން ނަމާދު ކުރާ، ރަމަޟާންމަހުގައި ރޭ އަޅުކަން ކޮށްފި މީހާގެ ކުރިން ހުރިހާ އިސްވެގޮސްފައިވާ ފާފަތައް ފުއްސަވާ ދެއްވޭ!"

**ބާރަވަނަ ސުވާލު:** ރަމަޟާން މަހުގެ ކޮން ދިހަރޭގައި އިޢުތިކާފުން އަޅުކަން ކުރުމުގައި މާބޮޑަށް ގަދައަޅައި މަސައްކަތް ކުރައްވަނީ ޚާއްޞަ ގޮތެއްތޯ؟

**ޖަވާބު:** އެއީ ނަބިއްޔާ ﷺ ވެސް ރަމަޟާން މަހުގެ ފަހު ދިހަރޭގައި އެހެނިހެން އަޅުކަން ކުރެއްވުމުގައި ގަދައަޅައި މަސައްކަތް ކުރައްވާފައި ވާނޭއެވެ! އަދި ހަމައެފަދައިން ފަހު ދިހަރޭގެ ތެރޭ ޤަދްރުގެ ރޭގައި 1000 (އެއްހާސް) މަހަށްވުރެ ހެޔޮކަން ބޮޑުވެގެންވާ ރޭއެއް ހިމެނިގެން ވާނޭއެވެ! ނަބިއްޔާ ﷺ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައި ވެއެވެ. (( **فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، مَنْ حُرِمَهَا فَقَدْ حُرِمَ الْخَيْرَ كُلَّهُ** )) މާނަ: " 1000 (އެއްހާސް) މަހަށްވުރެ ހެޔޮކަން ބޮޑުވެގެންވާ ރޭއެއް އޭގައި ވެއެވެ. އެ ރޭގެ ހެޔޮކަމުން މަހުރޫމުވާ މީހާ އެންމެހާ ހެޔޮކަމަކުން މަހުރޫމު ވެއްޖެއެވެ."

**ތޭރަވަނަ ސުވާލު:** ސިގަރެޓާ ޖެހުމާއި ބުއިމުގައި (ނުވަތަ ޝީޝާ ބުއިމުގައި) ނުވަތަ ކުޅިވަރު ކުޅުމުގައި ރަމަޟާން މަސް ހޭދަ ކުރާ މީހާގެ ހުކުމަކީ ކޮބާ ހެއްޔެވެ؟

**ޖަވާބު:** އޭނާގެ ރޯދަ ބާތިލް ނުވާނެއެވެ. ނަމަވެސް، އޭގެ ސަވާބުން އޭނާގެ ބޮޑު ބައިވަރުވެ، ރޯދައިގެ ސަވާބުން ހިލޭ ސަވާބާ ދުރުވާ އިނގޭނީ ދާނެއެވެ. ރަސޫލު ﷲ ﷺ ޙަދީޘް ކުރައްވާފައިވެއެވެ. (( **مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ** )) މާނަ: " ދޮގު ބަސްބުނުމާއި، އަދި އެއާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލު ކުރުން ދޫކޮށް ނުލައިފި މީހަކު، ކާއުން ބޯއުން ދޫކޮށްލައިގެން ހުރުމަކީ ﷲ ﷻ ބޭނުންތެރިވެވޮޑިގެން ނުވެއެވެ."

**ސަތާރަވަނަ ސުވާލު:** ފިތުރު ޒަކާތަކީ ކޮބައި ކަމެއްތޯ؟

**ޖަވާބު:** އެއީ ޢީދު ދުވަހުގެ ކުރީގައި، މިސްކީނުންނަށް ދިނުމަށްޓަކައި ނަގާ ކާބޯތަކެއްޗެވެ.

**ފަނަރަވަނަ ސުވާލު:** ފިތުރު ޒަކާތް ނެރުމުގެ ޙުކުމަކީ ކޮބައި ކަމެއްތޯ؟

**ޖަވާބު:** އެއީ މިސްކީނުންނަށް ދޭވެ ކާނާތަކެވެ. އަދި ކޮންމެ ކޮށްފައިވާ ދަށުގައިވާ ކުދިކުދި ބޮޑެތި، ފިރިހެން އަންހެން އެންމެހައި މީހުންނަށް ޙައްޤު ވާޖިބު ކަމެކެވެ.

- ނިމުނީ -

އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނާއި، މައިންބަފައިންނަށް ރަމަޟާން މަހުގެ ކޮޅަ
ހިތްވަރުދެއްކުމާއި، ޝުކުރުވެރިކަމާއި، ނަސޭހަތްތެރިވުމާއި ވާހަކަ
އުނގަންނައިދިނުމުގައި މަގުފަހިވެދެއްވުމަށް އެދި ﷲ ﷻ އަށް ދުޢާ ދަންނަވަމެވެ.

ތިބާރާން ޖަމާއަތުގެ ސަލަފީން – 2016/1437

[މި ތަރުޖަމާއަކީ ވީހާވެސް ސަވާބަ ތަރުޖަމާއަކަށް ހެދުމަށްބަލައި ތަރުޖަމާކޮށް
ނުދުން، އިސްލާމް ނަޝްރުކުރުމަށް ބައެއް ފަރުޟުތަކުން ވީ ތަރުޖަމާ ކަމުގެ ތަރުޖަމާކޮށްލީމެވެ.
ނަމަވެސް، މުތަރުޖިމާއި، ތަރުޖަމާ ކަމުގެ ކުރި ފަރުޟުތަކާއިވެސް ކުރި ކުށްތަކާއި
އިންސާނުން ކަމަށް ފެނުން، ތަރުޖަމާއިން އަޑުއިވޭ ގޮތަށް ފާހަގަ
ކުށްފެނިއްޖެނަމަ، ތިރީގައިވާ އީމެއިލް އެޑްރެހަށް އަމުރުކުރެއްވުމާއި ބާރުހާލުކޮށްލައި
އީމެއިލް ފޮނުއްވައިދެއްވުން އެދެމެވެ.]

thinadhusalafi@gmail.com